

2011. április 27. szerda

Pál első levele a korinthusiakhoz 16,13–42

Dr. Peres Imre

Intések és buzdítások

^{16,13}Vigyázzatok, álljatok meg a hitben, legyetek férfiak, legyetek erősek! ^{16,14}Minden dolgokat szeretetben menjen végbe! ^{16,15}Kérlek titeket, testvéreim: tudjátok Sztefanász házanépéről, hogy ők Akhája zsengeje, és a szentek szolgálatára szánták magukat: ^{16,16}ti is engedelmesskedjétek az ilyeneknek, és mindazoknak, akik velük együtt szolgálnak és fáradoznak. ^{16,17}Örülök Sztefanász, Fortunátusz és Akhaikosz megérkezésének, mert ők távolléteketben pótolnak majd benneteket. ^{16,18}Mert felüdítették mind az én lelkemet, mind a tieteket. Becsüljétek meg tehát az ilyeneket!

Befejező üdvözetek

^{16,19}Köszöntenek titeket Ázsia gyülekezetei. Sokszor köszönt titeket az Úrban Akvila és Priszka a házuknál levő gyülekezettel együtt. ^{16,20}Köszöntenek titeket a testvérek mindnyájan. Köszöntések egymást szent csókkal. ^{16,21}Köszöntésemet saját kezemmel írom: Pál. ^{16,22}Ha valaki nem szereti az Urat, legyen átkozott! Marana tha! ^{16,23}Az Úr Jézus kegyelme veletek! ^{16,24}Az én szeretetem mindnyájatokkal a Krisztus Jézusban! Ámen.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Pál most néhány környi gondolattal személyesebb intéseket intéz a korinthusiakhoz. Szeretné, ha kitar-
tók és állhatatosak lennének a hitben. Ha dolgaik szépen alakulnának, és ha egymással megértésben élnének. Ugyanakkor tisztelnék azokat, akik példakép gyanánt fogadták be Krisztust még a görögországi missziója legelején. Ezek közül Sztefanászt

emeli ki, és hangsúlyozza, milyen komoly szolgálatra vállalkozott a házában levő egész gyülekezettel együtt. Pál szeretné, ha ezt elismernék a korinthusiak is, és megfelelő szolgálatba engednék őt. Közben megérkezett hozzá három további jó munkatársa, akikkel felüdülés volt találkozni Pálnak. Jó bizonyosságukat adja, s megbecsülésüket kéri. Majd záró formulák következnek, amelyekben néhány fontos apostoli liturgiai formula (Anathema, Marana tha, Ámen), ill. köszöntési szokás (szent csók) is előkerül. Mindezek azt jelzik, hogy Pál továbbra is szeretettel viszonyul a korinthusi gyülekezethez, és hogy ezt a jó kapcsolatot szeretné tovább építeni.

13–14. vers

Pál levele utolsó szakaszában először is olyan felhívásokat intéz a korinthusiakhoz, amelyek éberségre és kitartásra vonatkoznak. Némely exegeta kettőre, Varga Zsigmond¹ pedig négy pontra osztaná az apostoli felhívást:² 1. Vigyázzanak: legyenek éberek, hogy amiről Pál eddig beszélt, ne lepje meg őket kellemetlenül, hanem a veszélyeket felkészüléssel és éberséggel hárítsák el. 2. Álljanak meg a hitben: a hit küzdelmet jelent, amit Krisztusért és gyülekezetükért vállalniuk és tisztességgel folytatniuk kell. 3. Legyenek erősek, legyenek férfiak: a bajok és kísértések megingathatják őket, de legyenek szilárdak, érettek és állhatatosak a Krisztus-hitben. 4. Minden dolguk szeretetben menjen végbe: a vitatkozás, zsörtölődés vagy pártoskodás nem használ sem a hitnek, sem a szolgálatnak, hanem csak az, ha a szeretet lesz számukra éltető és összetartó erő. „Minden más alap, forrás hazuggá és átokká teszi életünket, céltalanná teszi a szolgálattal való próbálkozásunkat is.”³ Ezeket meg kellene fontolniuk Korinthusban is.

15–18. vers

Most egészen egyszerű módon, kéréssel (παρακαλέω) fordul a korinthusiakhoz. Ez Pál részéről lelki és levélbéli kifinomultságot enged feltételezni, mint ahogy az is, hogy ismét „testvéreknek” nevezi őket. Kérésében emlékezésre való felhívás van, ami Sztefanászra vonatkozott: ő az elsők között tért keresztyén

¹ VARGA Zs.: Az első korinthusi levél magyarázata, in: *Református Egyház* 17 (1965), 230.

² A felhívások hasonló jellegűek, mint amilyeneket Pál a 15,58-ban említett.

³ VARGA Zs.: Az első korinthusi levél magyarázata, 230.

hitre Akhájaban (és egész Görögországban), ezért az ottani tartományok „zsengéje” (ἀπαρχή), majd gyülekezetet hozott létre háznépéből, és komoly diakóniai munkába fogtak a (jeruzsálemi?) szentek megsegítésére. Pál vezetői feladatba kívánja őt helyezni, ezért kéri a korinthusiakat, hogy rendeljék alá magukat neki (ὑποτάσσω), tehát fogadják el őt, és mindazokat is, akik mellette és őt támogatva szolgálnak és fáradoznak. Ugyanakkor örömét fejezi ki, hogy megérkezett hozzá néhány kedves munkatársa: Sztefanász, Fortunátusz és Akhaikosz. Ezek a testvérek híreket hoztak Pálnak a gyülekezetek életéről, így érzékelheti, hogy most hol tartanak a hitben, és milyen gondokkal küzdenek. Ez számára mindenképpen öröm, mert mindez jelzi, hogy munkája nem hiábavaló az Úrban (1Kor 15,58). Pál számára ez kimondottan lelki felüdülésnek (ἀναπαύω) számít, olyan nagy örömmel fogadta őket. Meg van győződve, hogy ha majd visszatérnek, számukra is olyan jó lesz találkozni velük és informálódni tőlük Pál hogyléte és további tanácsai felől. A jó munkatársakat becsülni kell – és Pál munkatársai annak számítanak. Ezért a legjobb ajánlást tudja nekik adni. Becsüljék meg tehát őket Korinthusban.

19–21. vers

Pál a köszöntéseket szélesebb összefüggésben közli: hozzáveszi Ázsia gyülekezeteit is, tehát olyanokat is, akik most a levél írásakor körülötte vannak, és akik úgyszintén szívükön viselhetik a korinthusi gyülekezet gondjait. Úgy tűnik, hogy az Ázsiában levő gyülekezetek (αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας) már eléggé szervezett (és „érett”) állapotban lehettek, és Pál szinte magasabb szintre tudja képzelni őket, mint amilyenek a korinthusi gyülekezet van, az előforduló gyermekbetegségeinek köszönhetően is. Külön megemlíti Akvilát és Priskát, akik házánál gyülekezet szerveződött (ἡ κατ’ οἶκον αὐτῶν ἐκκλησία): most ennek tagjai is kívánják üdvözlésüket küldeni Pál levelében. Ebből is érződik, hogy Pál saját környezetében - a korinthusiak gondjai ellenére – pozitív viszonyulást ápolt, és a korinthusiakról leginkább jót mondott, bántás nélkül. Ezzel a környezetét is pozitív viszonyulásra nevelte, ezért szívesen említi meg, hogy a testvérek mind (οἱ ἀδελφοὶ πάντες) szeretettel köszöntik a korinthusi keresztyéneket. Pál szeretete domináló volt, és ő nem engedte, hogy a sok gond beárnyékolja azt. Ezt a szeretetet kívánja köztük is meghonosítani, ezért kérése, hogy a régi szokás szerint szent csókkal (φίλημα ἁγίου) köszöntsék egymást:⁴ ez a testvériség őszinte megnyilvánulása és megpecsételése.⁵ Ezt kellene gyakorolniuk a korinthusiaknak minden összejövetel előtt vagy a végén, mindenképpen ez az úrvacsorai liturgiának elmaradhatatlan része legyen.⁶ A köszöntések sorában Pál megerősíti saját pozícióját is, azzal, hogy hangsúlyozza: Köszöntésemet saját kezemmel írom: Pál. Ez arra enged következtetni, hogy az eddig leírtak tőle származnak ugyan, de valószínűleg más valaki írta le, feltehetően Pál diktálása után. Ezzel az apostol saját kezűleg (τῆ ἐμῇ χειρὶ) hitelesíti a leírtakat.

22. vers

A köszöntések intermezzójaként Pál beiktatja azt a határozott intést, amivel védeni akarja az egyházat a betolakodók és hamis testvérek ellen: „Ha valaki nem szereti az Urat, legyen átkozott! Marana tha!” Az ἀνάθεμα-t mintegy védelmi rendszerévé teszi Pál gyülekezeteiben, amivel a betolakodó vagy rendetlenül élő Isten ítélete alá helyeztetik.⁷ Ugyanis előfordulhatott, hogy esetleg pl. az extázisban és glosszolóliában Krisztusról dehonesztáló kijelentések hangozhattak el (vö. 1Kor 12,3), vagy valaki ki akarta használni a gyülekezetek anyagi készségét, esetleg lehettek olyanok is, akik szívesen visszafordították volna a judaizmusba a keresztyénekké vált zsidókat. És nem lehet tudni pontosan azt sem, hogy éppen az úrvacsorával való visszaélés nem emlékeztethette-e Pált még a Júdás-féle árulásra,⁸ aki csókkal árulta el az Urat: aki nem

⁴ A „szent csókkal” való köszöntés ismeretes volt különböző területen és kultúrkörnyezetben: gyakorolták ezt a zsidó rabbik egymással vagy a tanítványaikkal való találkozásukkor vagy búcsúzáskor. Alkalmazták ezt a misztériumok rítusaiban (φίλημα μυστικόν), a keresztyén közösségekbe való befogadás alkalmával (a keresztségnél kétszer: először a püspök, aztán a többiek, akik békecsókkal köszöntötték az újonnan megkereszteltet). Csókkal köszöntötték a vértanúkat is búcsúzáskor (Euszébiosz, *Hist. eccl.*, 6,3,4): G. STÄHLIN: φιλέω, in: *TbWNT* 9 (1973), 125; H.-J. KLAUCK: *Herrenmahl und hellenistischer Kult. Eine religionsgeschichtliche Untersuchung zum ersten Korintherbrief*, NA NF 15, Münster, Aschendorff, 1986, 352–356; K.-M. HOFMANN: *Philema Hagion*, BfChTh 2/38, Gütersloh, Bertelsmann, 1938, 99.

⁵ Vö. Róm 16,16; 2Kor 13,12; 1Thessz 5,26.

⁶ H. CONZELMANN: *Der erste Brief an die Korinther*, 359.

⁷ H.-J. KLAUCK: *Herrenmahl und hellenistischer Kult*, 356–358. Az ókori sírfeliratokban az ἀνάθεμα megjelöléssel olyan sírokat akartak védeni, amelyeket be akartak biztosítani a kirablás vagy a meggyalázás ellen, esetleg az eltulajdonítás ellen. Mindenképpen az ilyen megjelölés figyelmeztetést és ítéletet tartalmazott az ellen, aki ártani akart.

⁸ Júdás személyéről és árulásának közelebbi hagyományáról Pál teológiájában szinte semmit sem tudunk. Pál csak arról beszél, hogy Jézus elárultatott, kiszolgáltattott és átadatott (παράδιδωμι). Ez talán azzal magyarázható, hogy Pál egyrészt nem egy személyre akarja hárítani a felelősséget, hanem az egész zsidó népre. Ugyanakkor Jézus halálát nem mint tragédiát fogja fel, hanem úgy, hogy Jézusnak szenvednie kellett (δέι) a próféciák szerint (vö. Ézs 53), valamint értünk kellett meghalnia: L. CERFAUX: *Christus in der paulinischen Theologie*, Düsseldorf, Patmos, 1964, 26–31.

szereti az Urat, és a szent csókot is hamisan használja, az ilyen lepleződjön le, és látható módon legyen nyilvánvaló a hamissága. Ha ebben a kontextusban vizsgáljuk az arám μαρὰν ἀθά–t, nem lehet nem gondolni arra is, hogy itt Pál elsősorban arra gondol, hogy a vétkezőnek valósággal félnie kell, mert az Úr közel van, és lecsap rá. Tehát mintha a μαρὰν ἀθά szorosán hozzátartozna még az ἀνάθεμα-hoz. Ezt az értelmezést itt nem lehet kizárni. Ugyanakkor tudjuk, hogy az arám μαρὰν ἀθά felkiáltás komoly eszkatológiai imádságnak számított a jeruzsálemi ősgyülekezetben,⁹ ami ilyen eredeti formában hamar elterjedt a hellenista gyülekezetekben is, ahol fokozott reménnyel várták Jézus visszajövetelét, és imádkoztak is érte (Fil 4,5). Talán értelmezési módosítást tettek benne, és a kijelentő módot paruziális felhívássá alakították át: μαράνα θά (Jövel, Urunk!)¹⁰

23–24. vers

Ahogy a levél köszöntéssel kezdődött, most hasonló köszöntéssel zárul is. Itt is az apostol az Úr Jézus kegyelmére apellál. Hiszen Ő hívta létre a korinthusi gyülekezetet, az ő kegyelme tudja csak megtartani. Pál saját szeretetéről is biztosítani akarja a korinthusiakat, ezért teszi hozzá, hogy „szeretetem (ἡ ἀγάπη μου) mindnyájatokkal”. Az ő szeretete azonban nem csak barátság vagy szimpátia, hanem Krisztusból eredő és táplálkozó szeretet, ezért hangsúlyozza, hogy „Krisztus Krisztusban”, aki életadó és megtartó Úr Pál számára és a korinthusi gyülekezet számára is.¹¹

⁹ CSERHÁTI S.: *Pál apostolnak a korinthusiakhoz írt első levele*, 786–787.

¹⁰ Vö. Jel 22,21; Did 10,6. Vö. Mk 14,25. VARGA Zs.: *Az első korinthusi levél magyarázata*, 230. Ez a kérés azonban lehetett olyan hívás is, amivel hívták és várták az Urat az úrvacsorai közösségbe. Vö. H. CONZELMANN: *Der erste Brief an die Korinther*, 360–361.

¹¹ Egyes kéziratok a levél végét hozzátézik még a szokásos záróformulát „Ámen”, ami bizonyára az istentiszteleti liturgiából szűrődött át és vált jelentőssé az apostoli levelezésben. Szerepe egyszerű: megerősíteni az eddig elmondottakat.

Prédikációvázlat

1. Egy ház, egy Úr, egy élet és egy (közös) szolgálat

Nagy dolog, ha valaki megtér, és Krisztust fogadja élete Urának. De még nagyobb dolog, ha valaki egész házanépével (családjával, hozzátartozóival) járhat az Úr útján. Az ilyen házban vagy otthonban nincs megosztottság, és nem kell senkinek bujkálni hitével. Mi szebb, amikor egy házban az Úr van jelen, neki énekel a család, őt tisztelik szívben, házban, udvaron, kertben, és neki viszik adományait a szolgálatban is. Ha keskeny is az út, amelyen járnak, de egymást támogatva vidám vándorlássá változik életük a szenvedések közepette is.

2. Ki lehet vezető?

Csak az lehet a vezető, akit az Úr legitímál. Vagyis csak a kipróbáltak állhatnak a gyülekezet élén, bár amúgy bizonyára mindenkinek tetszene a vezetői szerep. Csábító, amikor valaki előre megy, elsőnek beszél, dönt, vagy fontos dokumentumokat aláír. De vezetőnek lenni – ez nemcsak díszruhában állni az emelvényen, és hajbókolni a tapsolóknak, hanem: állva maradni akkor is, amikor szembe fúj a vihar, és arcát paskolja a jégeső vagy perzseli a forró nap. Állva maradni akkor is, amikor csábítanak, taszigálnak, vagy alakoskodnak. Amikor hamisan sírnak, vagy dühükben átkozódnak. Akkor is, amikor nemcsak külső, hanem saját belső erőtlenségek döngetnek: akkor sem másokra vagy önmagára hallgatni, hanem csakis az Úrra. A kipróbáltságot azonban nem az emelvényen kell kezdeni tanulni, hanem már korábban a mélyben, amikor a tét nem a funkció, hanem csakis az Úrhoz való hűség.

3. Felüdülés

Jó felüdülni az olyan testvérek által, akik jelenléte új erőt és lendületet adhat életünknek. Ahogy testünknek jól esik fulladás ellen a friss levegő, vagy a hideg víz szomjúság idején, vagy egy pad a hosszú járás után, úgy esik jól lelkünknek az olyan szó, ének, imádság vagy beszélgetés az olyan emberrel, aki nem önti ki ránk panaszait, konfliktusait és keserűségeit, hanem biztató üzenettel emeli fel lelkünket. A nagy apostoloknak is szükségük volt a felüdülésre, miközben nekik is kellett felüdíteniük másokat. Nem ellentmondás ez, hanem az Úrban való élet igazi titka. Erőnk forrása az Úr, és aki másokat felüdít, maga is felüdülni (Jer 31,25; Péld 11,25).

4. Szörnyű nem szeretni az Urat

Sajnálattal lehet nézni az olyan emberekre, akik nem szeretik az Urat. A hitetlenségnek nagyon sok oka és forrása lehet, de egy a vége: a romlás. És végül mindegy, hogy ki hogyan jut oda. Akit nem lehet megmenteni, az kizárja magát Isten kegyelmi zónájából, és kívül maradván nem várhat mást, mint az átkot (Jel 22,15). Az átok alatti élet pedig nem kedvező állapot: a lefelé menő sodrás teljesen felőrli az embert. Krisztus szeretete nélkül élni már önmagában átok. Még rosszabb és borzasztóbb, amikor valaki olyan vak, hogy még büszke is rá: hitetlenségével dicsekszik, mintha „jaj de felvilágosult” volna. Mennyivel lesz kedvezményesebb számára így az élet vagy az örökkévalóság? „Mit ér az embernek, ha az egész világot megnyeri, de lelkében kárt vall?” (Mt 16,26). Jobb az áldás várományosának lenni, mint az átok kitüntetettjének.

5. Maranatha!

Az Úr vissza fog jönni: ez a legpozitívabb keresztyén jövővárás. Sok mindent várhatnak az emberek a jövőtől, és különbözőképpen is lehet arról álmodni. Az Úr jövője csak várható, remélhető és imádságban hordozható, de elképzelni teljességgel nem lehet. Sokkal gazdagabb és áldottabb (1Kor 2,9). Felülmúlja minden elképzelésünket. Ezért az a legjobb, ha nem a jövőről, hanem az Úrról beszélünk. Sok szavát adta nekünk, sok szeretetet árasztott szívünkbe, sokféle módon érint meg és ölel magához. Őt kell tehát várnunk. S miközben várjuk, sűrűn emlegessük, mondjuk, énekeljük, hívjuk őt: az igehirdetésben, az imádságban, az énekekben, az úrvacsorában, temetéskor, esküvőkor, lefekvéskor, felkeléskor, mindenkor. Így biztassuk magunkat, hogy hallja Ő is, amit mi mondunk. Készüljünk fogadására, hogy „majd ha jön, készen legyünk” (367,4), és mehessünk be az Úr örömébe (Mt 25,21).